

Grška mitologija

II.gimnazija Maribor
Trg Miloša Zidanška 1
2000 Maribor

Grška mitologija

Mentor: prof. Saša Mikić
prof. Mirko Pešec

Katarina Kocbek, 1.D

1

Ljubezen jemlje vid, zakon ga vrne.
(Grški pregovor)

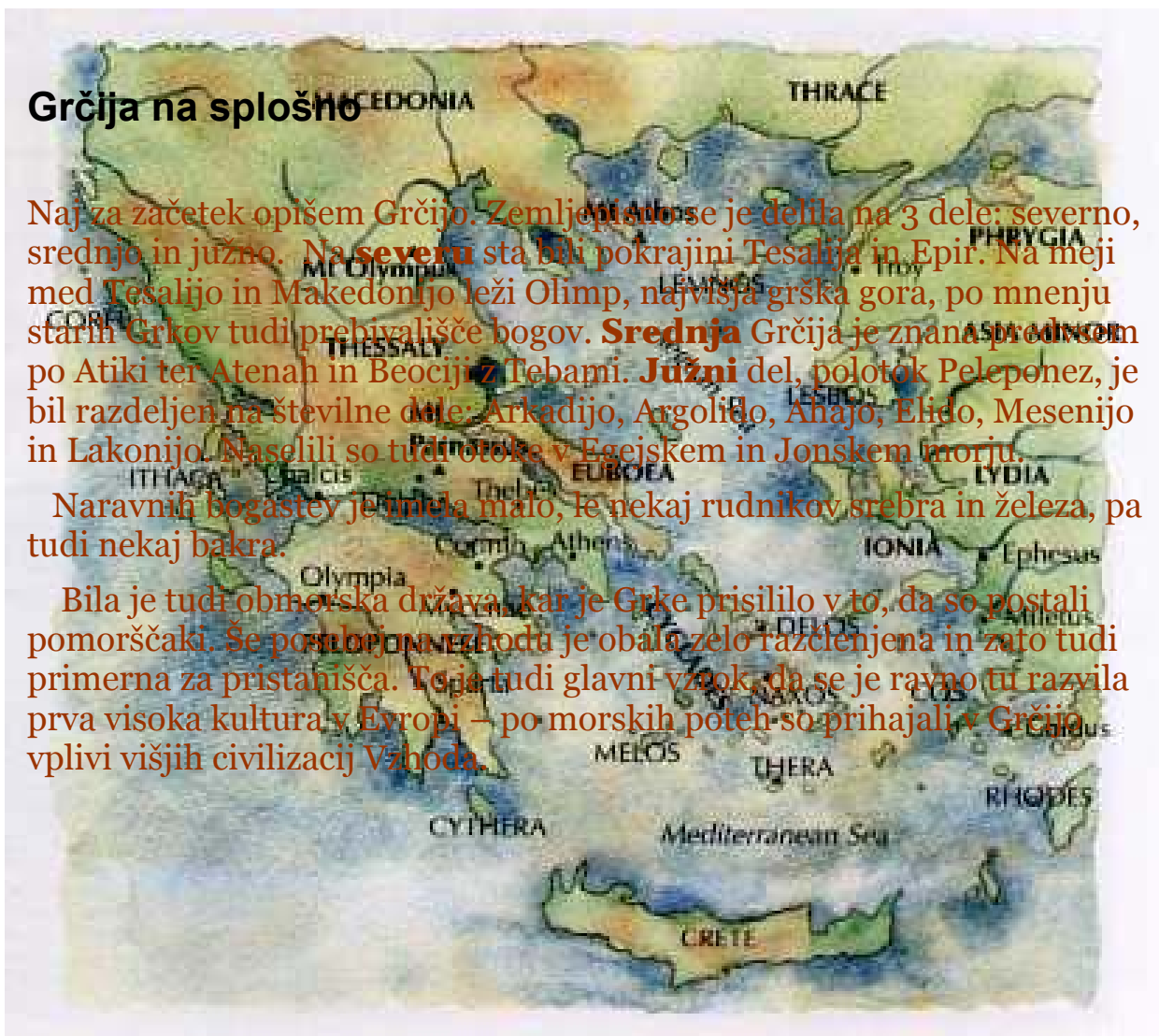
<u>GRČIJA NA SPLOŠNO</u>	<u>2</u>
<u>ZAČETEK GRŠKE MITOLOGIJE</u>	<u>3</u>
<u>KDO SO BILI</u>	<u>5</u>
<u>VIRI</u>	<u>12</u>

Grčija na splošno

Naj za začetek opišem Grčijo. Zemljepisno se je delila na 3 dele: severno, srednjo in južno. Na **severu** sta bili pokrajini Tesalija in Epir. Na meji med Tesalijo in Makedonijo leži Olimp, najvišja grška gora, po mnenju starih Grkov tudi prebivališče bogov. **Srednja** Grčija je znana predvsem po Atiki ter Atenah in Beociji z Tebami. **Južni** del, polotok Peloponez, je bil razdeljen na številne dele: Arkadijo, Argolido, Ahajo, Elido, Mesenijo in Lakonijo. Naselili so tudi otoke v Egejskem in Jonskem morju.

Naravnih bogastev je imela malo, le nekaj rudnikov srebra in železa, pa tudi nekaj bakra.

Bila je tudi obmorska država, kar je Grke prisililo v to, da so postali pomorščaki. Še posebej na vzhodu je obala zelo razčlenjena in zato tudi primerna za pristanišča. To je tudi glavni vzrok, da se je ravno tu razvila prva visoka kultura v Evropi – po morskih poteh so prihajali v Grčijo vplivi višjih civilizacij Vzhoda.

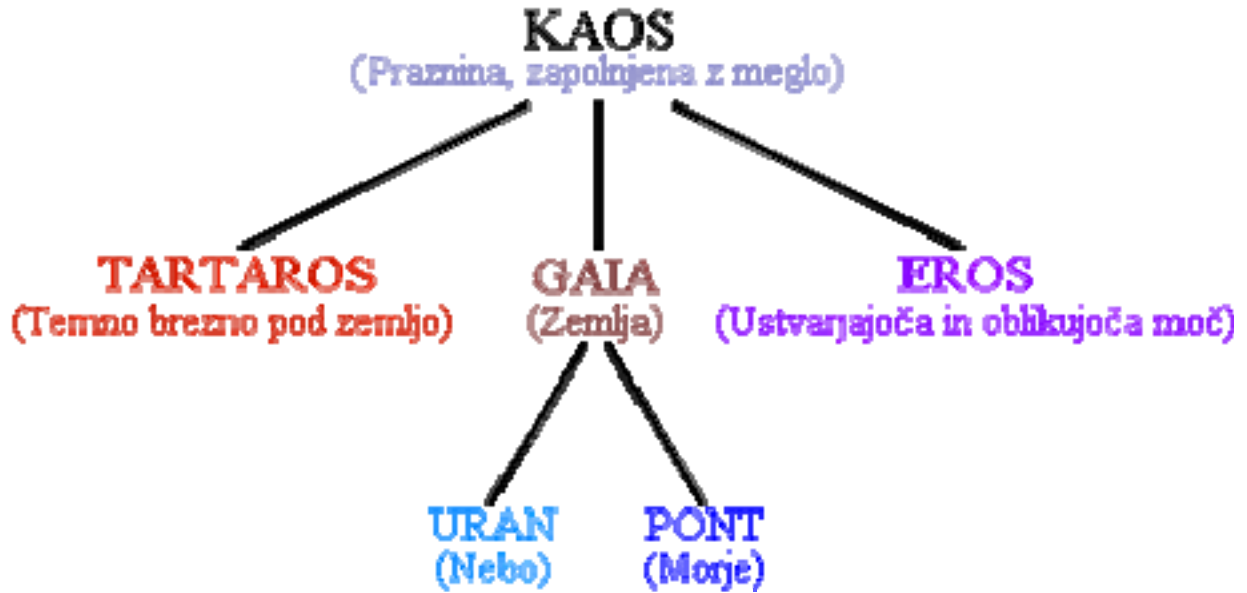
Začetek grške mitologije

Na začetku so Grki povzemali mite in legende drugih ljudstev, vendar so jih kmalu prerasli. Eden takih mitov je tudi povest o Herkulu, povzeli so ga od Sumercev. Grško mitologijo je oblikoval tudi jezik, ki je bil izredno bogat. Grki se tudi potem, ko so filozofi kot Platon dokazovali, da so ti miti le izmišljotina, niso odrekli pripovedovanju mitov. V 7. st. pr. n. š. je pesnik Heziod poskušal spraviti grško mitologijo v red. Njegova pesnitev (Teogonija) opeva upor Zevsa zoper njegovega očeta Kronosa, ter našteva mnoge otroke, ki jih je [Zeus](#) imel. Naj na kratko povzamem to zgodbo.

Vse kar je živega na tem svetu, naj bi se razvilo iz Kaosa, praznine in megle. Iz Kaosa je nastala Gea (Zemlja), iz nje pa Uran (nebo). Iz njunega zakona so se med drugim, rodili Titani in Kiklopi. Ko so se Uranu otroci povzpeli čez glavo jih je vrgel v Tartar. Šele njegovemu najmlajšemu sinu, Kronosu, se je uspelo osvoboditi iz ječe, premagati očeta ter spustiti na prostost brate. Ker se je bal, da ga bo doletela očetova usoda, je sproti žrl lastne otroke, ki jih je imel z ženo Reo. Pred porodom tretjega otroka pa se je Rea umaknila na Kreto ter tam rodila sina 7. Ko je odrasel, se je spopadel z očetom ter prevzel oblast nad svetom. Po zmagi je Zeus svoje brate ter sestre rešil iz očetovega trebuha. (po učbeniku za prvi letnik gimnazije, Zgodovina 1.)

Verovanje so si Grki predstavljali drugače, kot si ga predstavljamo danes. Niso poznali cerkvene organizacije, za to je skrbela mestna oblast. Vera ni bila zapisana v knjigah, niso poznali nobenih nauk, ne duhovnikov. Za opravljanje duhovniške službe ni bila potrebna posebna izobrazba, le-te so opravljali navadni meščani, ki so jih v to službo volili za 1 leto. Bogovi so v Grčiji posebljali red in ravnovesje, zato so Grki čutili dolžnost, da jih spoštujejo. Njim so se zaupali, jim darovali, jih prosili za nasvete... Ko pa se je začela razvijati filozofija pa je religija začela izgubljati moč in vpliv, vera v stare bogove pa je kljub temu ostala trdna in živa. Sokrata naprimer, so obsodili na smrt tudi zato, ker ni veroval v stare bogove.

Grki so svojim bogovom postavljali oltarje, na katerih so jim darovali. Vsak bog je imel svoj oltar, če je bil zaščitnik tistega mesta, pa je bil njegov oltar bolj pomemben.

Grški bogovi	Rimski bogovi
Zevs	Jupiter
Hera	Juna oz. Junona
Pozejdon	Neptun
Demetra	Ceres oz. Cerera
Apolon	Nima dvojnika
Artemida	Diana
Hermes	Merkur
Atena	Mirneva
Ares	Mars
Afrodita	Venera
Hefajst	Vulkan
Hestija	Vesta

Kdo so bili

- 12 glavnih bogov:
  - Zevs: kralj vseh bogov. Metal je strele na vsem, ki so se mu postavili po robu. Njegovo področje je bila nevihta z bliski, gromom, snegom in točo. Tako kot njegov oče Kronos, je bil tudi Zevs samozvalec. Ko je z bratoma [Pozejdonom](#) in [Hodom](#) žrebal za razdelitev sveta, je izžrebal nebo. Poročen je bil s Hero, vendar je imel zraven nje še veliko drugih ljubic. Hera je sovražila vse Zevsove otroke. Zevsa niso nikdar imeli za stvarnika sveta, prav tako ni imel moči nad usodo, skrbel je le za njeno uveljavitev.
  - Hera: sestra in žena Zevsa. Bila je predvsem boginja mati. Z Zevsom je imela 4 otroke: boga vojne [Aresa](#), boga kovaštva [Hefajsta](#), boginjo rojevanja Ejlejtijo in Hebo, točajko nektarja med bogovi. Hera je bila ljubosumna boginja in je precej časa porabila za preganjanje otrok, ki jih je Zevs imel z drugimi boginjami in smrtnicami.
  - Pozejdon: bog morij in vode. Njegovo besnenje je vzbujalo grozo, še zlasti, kadar je razburkal morje s svojim čarobnim trizobom, ki ga je dobil od kiklopov. Povzročal je tudi potrese. Večina njegovih otrok je podedovala njegov značaj. Pesnik [Homer](#) ga opisuje kot nespravljlivega sovražnika Trojancev. Bajje je prebival v dvorcu pod Egejskim morjem ter se iz njega vozil v kočiji, ki so jo vlekli morski konjički.
  - Demetra: boginja zemlja oz. natančneje boginja zemeljske rodovitnosti. Njeno ime dobesedno pomeni »mati zemlja«. Imela je več soprogov, med drugim Zevsa ter Pozejdona. Z Zevsom je imela Perzefono. Atenci so svojim pokojnim pravili »Demetrino ljudstvo«.
  - Apolon: odganjalec zla, bog drobnice in živine, lokostrelstva, glasbe, preroštva, medicine in sprave. Kasneje je dobil poteze sončnega boga. Njegovi ljubezenski podvigi so bili le redko uspešni, Dafna se je celo spremenila v lovor, da mu je pobegnila. Njegovo najpomembnejše preročišče je bilo v Delfih, do njega naj bi prišel tako, da je ubil njegovega stražarja, kačo Pitona (od tod tudi ime Pitja).

- Artemida: boginja lova, gozda in divjadi. Njen rodovnik je nejasen čeprav so jo pogosto imeli za hčer Zevsa in titanide Letoje. Krivili so jo za vzrok nenavadne smrti pri ženskah, njenega brata Apolona pa za le-to pri moških. Veljala je za nevarno boginjo, ljudje so si poskušali pridobiti njeno naklonjenost, ter so jo zasipavali z živalskimi daritvami.
- Ares: bog vojne, Zevsov in Herin sin. Ni imel žene, zato je živel pod nenehnim ljubezenskim urokom Afrodite, ki mu je rodila dva otroka. Ni bil priljubljen pri Grkih, saj so se ljudje bali njegove okrutnosti.
- Afrodita: boginja ljubezni, lepote in plodnosti. Njeno ime ima povezavo z besedo aphros, ki pomeni pena, in ima povezavo s tem, da se je rodila iz morske pene. Bila je žena Hefajsta, ki pa mu ni bila zvesta. Imela je otroka z Aresom, njena največja ljubezen pa je Adonis, ki si ga je morala deliti z boginjo podzemlja, Perzefono. Bila je tako mogočna boginja, da se je lahko maščevala celo Zevsu.
- Hermes: bil je sel bogov ter spremljevalec mrtvih na poti v kraljestvo Hada. Bil je sin Zeva in nimfe Maje. Bil je tudi bog popotnikov in sreče, tako da so se ljudje pogosto obračali nanj. Bil je tudi zavetnik tatov, pa tudi izredno pameten in iznajdljiv. Pogosto je pomagal bogovom.
- Atena: bila je deviška boginja vojne in modrosti, ter zavetnica umetnosti in rokodelstva. Bila je dejavna boginja, pomagala je mnogim pustolovcem, tudi Perzeju, [Herkulu](#), [Jazonu](#), Odiseju. Bila je večna devica, vendar se ni branila moške družbe. Njen simbol je bila sova, ki so ji pripisovali modrost in srčnost. Varovala je Atene.
- Hefajst: bog ognja, ki je bil Zevsov in Herin sin. Dvakrat so ga vrgli iz Olimpa, prvič, ker je užalil svojo mater ob rojstvu s svojo škratjo postavo, drugič pa zato, ker se je vmešal v prepir med starši. Povezovali so ga tudi z ognjeniškimi ognjem.

- Hestija: boginja domačega ognjišča ter tako tudi doma. O njej ni nobenih legend, saj se je zaobljubila k čistosti.
- Ostali znani bogovi, polbogovi ter junaki:
  - Dioniz: bog vina ter opoja, njegov kult je obljubljal osebno odrešenje. Ponavadi ga je spremljala cela četa bitij. Čeprav je bil izredno priljubljen, je kralj Pentej ljudstvu odrekel pravico, da bi ga častili. Njegov kult je bil antičnim oblastnikom hud trn v peti.
  - Asklepij: bog zdravilstva, [Apolonov](#) sin. Vzgajal ga je Hiron, ki ga je tudi podučil o skrivnostih zdravilstva. Ker si je drznil oživljati mrtve, si je nakopal Zevsovo jezo, Zevs ga je podrl s strelo ter ubil. Ta uboj je zavil v meglo. Njegov kult je tako kot Apolonov vseboval prerokovanje. Njegov poglavitni atribut je bil kača.
  - Had: vladar podzemlja. Bil je eden izmed sinov Kronosa ter Perzefonin mož. Ljudje so ga ponavadi klicali z drugimi imeni, saj so se mu tako hoteli prikupiti. Čeprav je bil Had mrkoben ter neusmiljen, ni nikdar veljal za hudobno ali krivično božanstvo.
  - Dedal: bil je legendarni rokodelec. Med njegovimi najznamenitejšimi stvaritvami je bil tudi Minotavrov labirint na Kreti. Vsi poznamo tragično zgodbo o Dedalu in Ikarju-kako sta se rešila iz ječe.
  - Erinje: bile so 3 maščevalke zla, znane tudi kot furije. Še posebej neusmiljeno so preganjale ljudi, ki so umorili koga v družini. Erinje pomeni jezne. Bile so čarovnice, ovešene z kačami, vihtele so bakle in biče.
  - Evropa: bila je ena izmed pomembnejših Zevsovih ljubic, ter imela z njim 3 sinove, eden izmed njih je bil Minos. Zevs jo je kot bel bik ugrabil iz Fenicije. Obdaril jo je tudi s tremi darovi: sulico, nepremagljivim psom ter bronastim mečem. Omožila se je s kretskim kraljem, ki je tudi posvojil njene polbožje otroke.

- Herkul: verjetno najbolj slaven grški junak. Bil je sin Zeusa in Alkmene. Bil je sijajen rokoborec, vendar mu je Hera neprestano mešala štrene. Ko je v napadu blaznosti pobil ženo ter sinove, mu vest ni dala miru in tako je naposled prišlo do slovitih 12 nalog. Naj jih omenim le nekaj – Nemejski lev, uboj Hidre, smrt Hirona, zlata jabolka... Prav vse je uspešno opravil. Njegovo življenje se je končalo tragično, ko ga je po nesreči ubila njegova druga žena Dejaneyra. Legenda pravi, da se je kasneje pridružil bogovom na Olimpu.
- Jazon: prav tako legendarni grški junak ter vodja Argonavtov. Najbrž je bil tesalski princ. Vzgajal ga je Hiron, in ko se je Jazon odpravil iskat zlato runo, je bilo med argonavti več Hironovih učencev.
- Kadmos: ustanovil je Tebe. Bil je sin tirskega kralja Agenorja ter Evropin brat. Ko je Evropo ugrabil Zeus, jo je zaman iskal. O njegovem koncu pripoveduje več legend. Spoštovanje, ki ga je užival, kaže kako pomemben je bil ta kulturni junak. Pripisovali so mu iznajdbo abecede.
- Ojdip: edini človek, ki je rešil Sfingino uganko. Ubil je svojega očeta, se poročil s svojo materjo in imel z njo otroke. Ko se je tega zavedel, se je oslepil ter podal v prostovoljno izgnanstvo. O njem je znameniti grški dramatik napisal dramo – kralj Ojdip.
- Orfej: pesnik in glasbenik, ki je bil znan po vsej Grčiji. Nil je sin Apolona in muze Kaliope. Njegovo igranje je ganilo vse živo ter neživo, celo boga Hada.
- Pandora: je ženska iz grške mitologije, ki je človeštvu prinesla zlo. Na zemljo jo je pripeljal Zeus, naredili pa so jo bogovi. S seboj je prinesla skrinjo, v kateri so bile vse zle stvari tistega časa, le eno dobro je bilo notri – upanje. Ko je Pandora odprala skrinjo, je vso zlo ušlo ven, le upanje je ostalo na dnu.
- Muze: bile so hčere Zeusa in titanide Mnemozine. Bilo jih je 9.

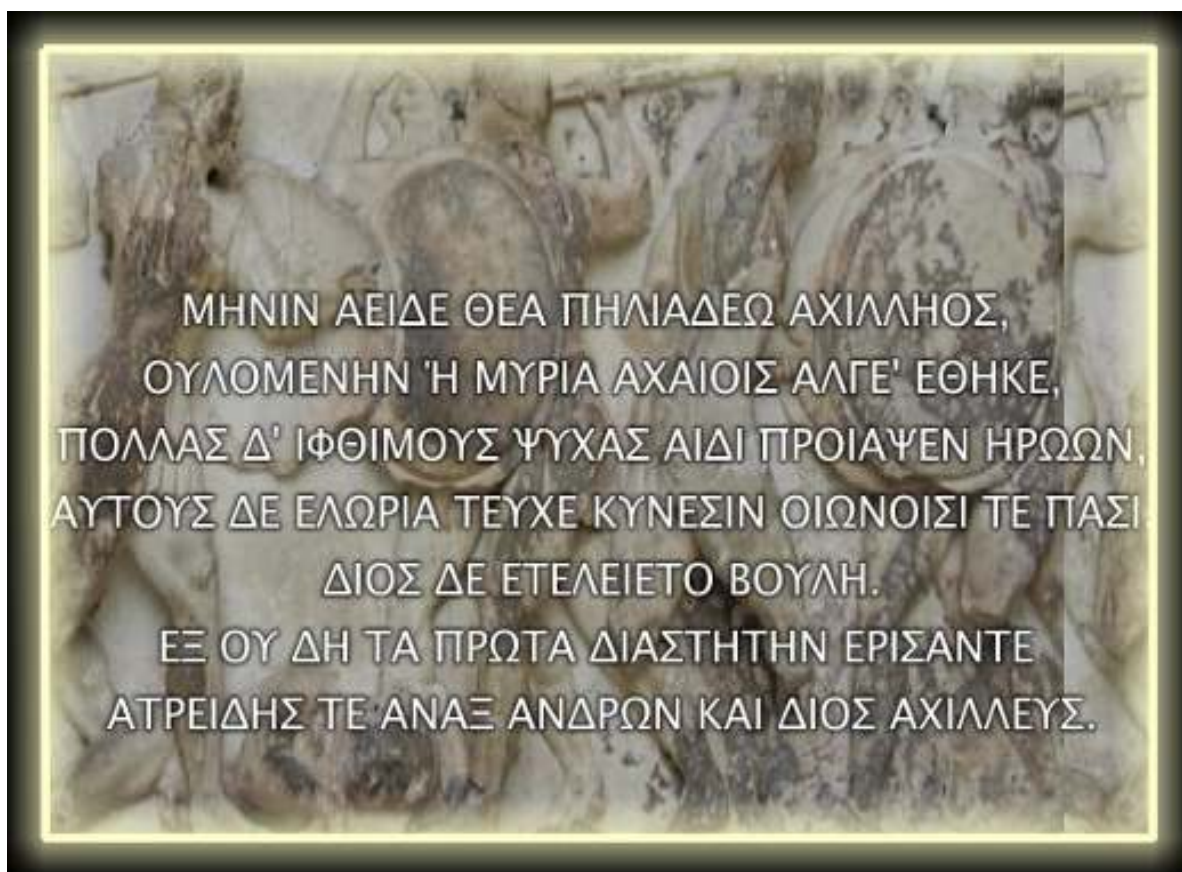
- Nimfe: lepe mladenke, ki so se delile na različne skupine, glede na to, katero področje v naravi so zastopale. Niso bile ne nesmrtni ne božanstva, so pa dolgo živele. Pogosto so se zaljubljale v smrtnike, bile so priljubljena tarča Zeusa ter drugih bogov.

(Atenino svetišče –Partenon)

To so le nekateri izmed številnih likov iz grške mitologije. Ne smem pa pozabiti omeniti še Homerja, svetovno znanega pesnika, ki je napisal verjetno najbolj znana epa na svetu – Iliado ter Odisejo.

- Iliada (Ilion je grško ime za Trojo) pripoveduje o bojih med Grki in Trojanci za mesto Trojo. Vojna je izbruhnila, ker je trojanski princ Paris ugrabil Heleno, ženo špartanskega kralja Menelaja. V spopad so se vključili tudi bogovi: eni so podpirali Grke, drugi Trojance. Glavni grški junak pred Trojo je bil Ahil, na strani trojancev pa Hektor.
- Odiseja vsebinsko nadaljuje Iliado, pripoveduje pa o tem, kako se je Odisej, grški junak, deset let vračal domov, kjer sta ga čakala sin ter žena. Na poti domov je Odisej doživel številne dogodivščine, ki jih je s pomočjo bogov srečno premagal.

(Začetna kitica Odiseje)

S tem zaključujem svojo seminarsko nalogo o grški mitologiji.
Tema je kot ste opazili zelo obširna, pa tudi zelo zanimiva, saj nam te
zgodbe po tolikih letih še vedno burijo domišljijo.

Viri

- Miti in legende : ilustrirana enciklopedija / Arthur Cotterell ; Ljubljana : Mladinska knjiga, 1998
- Zgodovina 1 : učbenika za prvi letnik gimnazije / Vilma Brodnik ; Ljubljana : DZS, 1998
- Osebno znanje

